

Kemény Ferenc: A népjellem a nevelés- és oktatásügyben. (Különlenyomat a Magyar Tanítóképzőnek 1935-i évfolyamából.) Bp. 1936. Sárkány-Nyomda Rt. (N. 8-r., 32 l.)

Az Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft 1933-ban megindított egy cikksorozatát annak a kérdésnek tisztázására, hogy mennyiben nyilatkozik meg a különféle népek jellege nevelés- és oktatásügyüknek elméletében és gyakorlatában. A hazánkra vonatkozó rész megírására a szerkesztő szerzőnket kérte fel. A tanulmány el is készült, de közlése a folyóiratnál bekövetkezett gyökeres változások miatt elmaradt.

Ennek a tanulmánynak fenti magyar átdolgozása, mely nemcsak tanulságos olvasmány, hanem felejthetetlen olvasmányélmény is, két részből áll. Az I. részben tisztázza a jellem, népjellem, nemzeti jellem fogalmát; áttekintést ad a magyar népjellemkutatásokról; megállapítja a magyar népjellemnek, valamint a magyar gyermek jellemének főbb vonásait, a szabad kifejlődésüket gátló akadályokkal, valamint azt, hogy miképpen működhetnek közre a tanerők a népjellemkutatásokban. A II. részben felsorolja a népjellemnek elismert fővonásait, a magyar néplélek legösztönösebb megnyilvánulásait, s egyúttal azt is megállapítja, hogy nevelésünk és tanterveink mennyiben elégítik ki azokat.

Már ezeknek a részeknek olvasása közben kialakult bennünk az a gondolat, hogy, úgy látszik, nemcsak „Politikai Aritmetika“ (Young Artúr) lehetséges, hanem „pedagógiai aritmetika“ is. Ez a hasonlat Kemény Ferenc tanulmányának különösen a befejező részében állja meg a helyét. Ebben szélesen megalapozott, egyszerű és helyenkint megkapóan szép fejtegetéseinek eredményeit tárgyi szempontok szerint három csoportba foglalja: I. Tételek. II. Feladatok. III. Problémák, amelyeket a népjellemnek jövőbeli kutatásai során lehet majd megoldani.

Itt be kell értünk a tételek felsorolásával: 1. A valóban nemzeti nevelésre irányuló törekvés Magyarországon mindig megvolt. 2. A magyar népjellem nem egészen egységes: főbb vonásai nagyjában ki vannak derítve. 3. A nevelés és oktatás az iskolák szervezetében és belső életében csak részben alkalmazkodik a népjellemhez: aránylag leginkább az alsófokú iskolákban, míg a közép- és főiskolákban a külföldi befolyás még túlnyomó. Néhány sajátos magyar iskolai intézménnyel azonban már rendelkezünk. 4. Az iskola és a népjellem kölcsönhatása két irányban nyilatkozik meg: a) a népjellem az iskola ellenére is utat tör magának; b) az iskola a népjellemet, még ha közönyösen viselkedik is, nem tudja elnyomni. A népjellem erősebb az iskolánál. 5. A nemzeti és az idegen elemek küzdelme az iskolában még most is a nyugat felé való tájékozódás erősebb voltát mutatja; a kultúra többi területén és főleg az irodalomban és művészetekben azonban a sajátos magyar szellem sikeresen érvényesül. 6. A népjellemnek korlátlan (negatív tulajdonságaival együtt való) térhódítása a nevelés- és oktatásügyben magasabb nemzeti és nemzetközi érdekeknek kárára lehet. 7. A népjellemre támaszkodó nevelés-oktatás azért mégis ajánlatos, mert a rossz tulajdonságok ellen folytatott küzdelem az egyén és a nemzet tökéletességére vezet: fokozza az egyén és a nemzet erőlködését.

Egyetemes látóköri, közérdekű s mégsem közismert részletekbe hatoló mély tudás, igazságáhitástól, nép- és hazaszeretettől táplált ügybuzgalom, melyben az előbbinek mérséklő ereje tartja az utóbbit — „a megöszült tapasztalás felárkolt útján” — a józanság életkorlátai között: e szerzői jellemvonások miatt kell tudni erről a dolgozatról minden magyar nevelőnek.

Váradi József.

Sulyomi-Schulmann Adolf: A beszédhibák elhárítása különös tekintettel a dadogásra. Beszédgyógytani dolgozatok. 4 ábrával és 33 melléklettel. A Magyar Gyógypedagógiai Társaság kiadása. Kalocsa, 1935. Árpád rt. nyomása. (8-r., 149 l.)

A szerző a beszédhibák javítására szolgáló állami tanfolyam (újban: intézet) vezetője, a beszédhibák javításának mestere. Hosszú, eredményes működés után a beszédgyógyítás nagy magyar művelőjének, *Sarbo Artúr* egyetemi tanárnak ajánlott művében írta meg azokat az elveket, amelyeket a beszédhibák, különösen pedig a dadogás javítása közben szem előtt tart. Könyvének hat fejezetében különböző dolgozatait olvassuk, mindegyik a beszédvel, annak fejlődésével, hibáival, leginkább mégis a dadogással és annak kiküszöbölésével foglalkozik.

Azon kezdi, hogy a magyarországi összes tanulónak 3,6%-a szenved valamilyen beszédzavarban. Ez az adat 30 évvel ezelőttről való és talán inkább csak tájékoztatásnak van szánva. Újabb adata szerint Budapest székesfőváros iskoláiban 1925-ben 632 dadogót és 1619 pöszebszédűt találtak. Hálásak volnánk a szerzőnek, ha nemek, korok, osztályok és iskolafajták szerint tárná elénk a beszédhibás gyermekek számát; ha megmondaná, hány beszédhibás van az óvodákban; az elemi, polgári és középiskolákban, az iparosinasok közt stb. Ezeket a felette értékes adatokat a fővárosban összegyűjteni nem lenne nehéz, de azok birtokában egészen más szemszögből lehetne a beszédhibás gyermekeket megítélni. Reméljük, hogy a szerző és munkatársai ezzel a tudományos szempontból is igen becses adattal mielőbb megajándékozzák a magyar gyógyító pedagógiát.

A szerző a dadogás megelőzését tárgyaló jó tanácsai között kiemeli a szülők és tanítók tiszta, nyugodt beszédének nagy fontosságát; értékes útmutatást közöl az iskolai olvasmányok szokásos tárgyalására, továbbá a helyesírás tanítására vonatkozólag is. Amit ezekkel kapcsolatosan elmond, az annyira általános érvényű és fontos szabály, hogy mihez tartás céljából minden pedagógusnak kezébe kellene adni.

Kitér az olvasástanító eljárásokra is és a dadogás megelőzése szempontjából mellőzendőnek tartja az írvaolvasztató (hangoztató) eljárást, ellenben igen melegen ajánlja a fonomimikát. Pedig bizonyosan tudja, hogy a kettő közt lényegében alig van különbség: mind a kettő ugyanazt teszi, amit a szerző hibáztat, tudniillik különálló hangokat tanít és rakat össze a gyermekekkel. Ezenfelül a fonomimika hátrányos a beszédhibás gyermekekre azért is, mert felesleges anyag — a jelelés — beiktatásával terheli meg emlékező-